

מישאל פור"י - מיוחד להארץ
הליכוד מוביל - 43
לעומת המערך - 37
 מפד"ל 3 - 4 מנדטים; תמ"י 2 - 3; חלם - 3
 ר"צ 2 - 3; התחיה 3; שינוי 2-1

תור"י - 12. 6

הליכוד 45, המערך 38
מפד"ל 7, התחיה 5, תל"ם 3

צמח - 22. 6

בסקר "מודיעין אזרחי":
 להלן מימצאי הסקר החדש לפרטיו:
 מערך - 42 ר"צ - 3
 ליכוד - 42 תמ"י - 2
 מפד"ל - 8 רשימות ערביות - 2
 מפלגת האגודה - 6 שינוי - 1
 חר"ש - 5 שלי"י - 1
 תחיה - 4 אהר"ם - 1
 תל"ם - 3 בלתי מוגדרים - 12.5%

מודיעין אזרחי - 28. 6

נמשכת מגמת העלייה של המערך בסקרים
 סקר מינה צמח צופה, מהמפר"י: המערך 43 מנדטים, הליכוד - 40. הסקר נערך לאחר העימות הטלוויזיונית וההודעה על מועמדות רבין לבחור

צמח - 29. 6

סקר סודי שנערך בשביל הליכוד:
47 מנדטים לליכוד,
45-46 למערך
 ד"ר מינה צמח: המערך 43, הליכוד 43

גארת - 30. 6

רה גלויה יותר, ותוך שימוש בסילופים קרא לבחורי המפלגות הקטנות להצביע למענו. מינה צמח, מנהלת מכון הסקרים שבבעלות משרד הפירסום של המערך, אף הודתה בגלוי בראיון לעיתון, כי היא סקרים פוגעים בסיבוכי שלי"י. אין להניח שהפגיעה לא היתה מכוונת. עורכי הדין סקרים בעצמם מודים שאינם יכולים לומר דבר בטוח כאשר למפלגות שאינם צוברים יותר מ-3% מכלל הקולות ("טעות הדגימה"). אך למרות זאת פירסמו עורכי הדין הסקרים בהתמדה כי מפלגות מסוייכות שגפלו, בתחום הטעות" הוא יצברו מוספר מנדטים מסויים - ואחרות לא.

השימוש המאניפולטיבי בסקרים מתאפיין שר משום שהשטח פרוץ לחלוטין. כל אחד יכול לעשות סקרים, ואין שום פיקוח על האובייקטיביות המדעית והדיוק המדעי של עורכי הסקרים. אין שום תקנה או חוק באשר לפירסום הסקרים, וכך קורה שקר מן אנשים מפרסמים סקרים, שהיום כבר ברור שבמיקרה הטוב הם מצביעים רק על מגמות כלליות - אך הקהל מתייחס אליהם כהרדת-קודש, ומכוון את הצבעתו על פיהם.

בארצות אחרות, בגרמניה המערבית או צרפת, אסור לחלוטין פירסום סקרי דעת-הקהל בשבועות האחרונים לפני הבחירות, כדי למנוע השפעה על תוצאות הבחירות. אך מתברר שהסקרים המפרי-סמים בארץ משרתים את המפלגות הי גדולות. בלי קשר למידת אמינותם ודיוק קם. קשה להניח, לכן, שהמפלגות אלו יפגעו במכשיר המשרת אותן היטב.

שלמה פרנקל

סמית במידגם זה במנדט אחד לגבי הליכוד, כוד, במנדט-שניים לגבי המערך, במנדט אחד לגבי תמ"י, במנדט אחד לגבי הליכוד במנדט אחד לגבי שינוי, במנדט אחד לגבי אגודת ישראל, במנדט אחד לגבי פועלי אגודת ישראל, ובמנדט אחד לגבי תנועת התחיה - סך הכל בשמונה מנדטים. במהלך הערב אף הגדיל את טעותו, וחזה למערך 51 מנדטים, ואילו לליכוד העניק באותו שלב 46 מנדטים בלבד. שימעון פרס, שרבים ממצביירוחו ומהלכיו במערכת הבחירות הושפעו מהסקרים, עשה טעות גם הפעם, ומיהר להכריז על עצמו כעל ראשהממשלה הבא של ישראל.

היה רק סקר אחד שחזה בקירוב את התוצאות: זה שערך האמריקאי דיוויד גארט, יועצו של בגין. כוחם של הסקרים במערכת הבחירות הזאת היה עצום, ולא התמצה בהשפעתם על מהלכיהם של מנהיגי המפלגות. ה-מערך ערך סקר טלפוני בכל יום, בחו"דש האחרון, לאחר שידורי התעמולה ב"טלוויזיה. על-פי סקר זה תוכננה מערכת השידורים שלו לימים הבאים. ירידה שחזו הסקרים בכוחה של מפלגה זו או אחרת, הניעו אותה להזרים בבת אחת סכומי כסף אדירים לפירסום בעיתונות, או לבצע מהלכים כלכליים ראוותניים.

אמצעי

תעמולה

אך השוכה לא פחות השפעת ה-סקרים על תוצאות הבחירות עצמן. הסקרים שימשו אמצעי תעמולה חשוב למפלגות השונות, והללו פירסמו אותן על-פי תועלתן, את אחת התופעות המש-מעוליות ביותר בבחירות האחרונות ניתן לייחס כמעט במלואה לפירסום הסקרים: הירידה בכוחן של המפלגות הקטנות. מיפלגות אלו, בעיקר אותן מיפלגות שנמ-צאו במרכז המפה הפוליטית ומשמאל ל-מערך, נפגעו בצורה חמורה משתי "תוצ-אות" חשובות של הסקרים, שהיו בכחי-נת תחזיות המגשימות את עצמן.

האחת: השיוויון שצפו הסקרים האח-רונים בין הליכוד המערך. שיוויון חזוי זה גרם למצביעים רבים במפלגות שבמ-ר"כזו המפה הפוליטית ובשמאלה לשנות את כיוון הצבעתם ולהצביע למען המערך, כדי "להציל את המדינה" מן הליכוד. בדיעבד התברר כי לא היתה שום מש-מעות להצבעה מסוג זה. המערך אינו יכול, כפי שנראים הדברים עתה, להר-כיב את הממשלה הבאה. אין שום ספק שתופעה זו גרעה כמה מנדטים מתל"ם, שינוי, ר"צ, ר"י, שלי"י וחר"ש. יתכן מאוד שחלק ממצביעיו של משה דיין החליטו אף הם ברגע האחרון להצביע למען הליכוד. דיין, שחשב להיבנות ממקור מו במרכזו, בין הליכוד והמערך, הפסיד משני העולמות.

התוצאה השנייה: מיפלגות שהסקרים נבאו להן כי לא יעברו את אחוז החסי-

הבחירות, כשם שטעה בחזוי תוצאות הבחירות להסתדרות באפריל השנה. ב"סקר שנערך לקראת הבחירות הללו חזה הסקר של מודיעין אזרחי כי הליכוד יקבל בין 30 ל-32 אחוזים, והליכוד זכה ב-27 אחוזים. סקר זה חזה למערך 61%-59%, והמערך זכה בהסקר ב-64% לקר-ראת הבחירות לכנסת חזה הסקר של מודיעין אזרחי כי יהיה שיוויון - 42 מנדטים למערך מול 42 מנדטים ללי-כוד, ושלום ירקוני, בעל המכון, אף היה מוכן להמר כי הדיוק של התחזית הזאת

הציע לרבין את המועמדות למישרת שריהביטחון, עד מהרה התפרסם סקר נוסף, שהוכיח בעליל עד כמה מבורכת היתה השפעת הצעד הזה. על מהימנות כל הסקרים הללו ניתן ללמוד, למרבית המזל, מהשוואת הסקר זאחרון שערך הדר"ר מינה צמח לפני הבחירות ובין תוצאות הבחירות עצמן. הסקר נערך יום לפני הבחירות. מינה צמח חזתה 43 מנדטים למערך - וטעתה ב-4 מנדטים. לליכוד נחזו 43 מנדטים - והטעות היא ב-5 מנדטים. למפד"ל חז-

הכהנת

היא הדר"ר מינה צמח, שבי-1977 ניהלה את מכון הסקרים של מודיעין אזרחי, וחזתה בקירוב את תוצאות הבחירות. בינתיים עברה מינה צמח לנהל את מכון הסקרים של דת"י. גם היא, כסמית, לא חזרה על הצלחתה.

יהיה בגבולות טעות של שניים עד של"י-שה אחוזים. יש לקוות כי לא הימר על סוכמים גבוהים מדי הטעות היתה גדו-לה יותר.

המכון הרביעי, מכון ישראל למחקר חברתי שימושי, לא היטיב לעשות משל"י-שת קודמיו. בסקר האחרון שנערך על ידו נחזו לליכוד 47 מנדטים, למערך 39 מנדטים, לאגודת ישראל 5 מנדטים, לר"צ 4 מנדטים, לשינוי וחר"ש 3 מנדטים ולתמ"י 2 מנדטים.

בדיעבד, נוטים כל עורכי הסקרים להטיל את אשמת הטעות בקולות "הצפים", אלה המחליטים כיצד להצביע רק ברגע האחרון, לפני הכניסה לקלפי. אולם הם אינם עושים זאת בשעה שהם מציעים את מרכולתם לקוחותיהם. אז הם מצוהלים כי יש בידם שיטה בדוקה ומוכחת -

תה הדר"ר צמח 7 מנדטים, והטעות היא במנדט אחד. כאשר לאגודת ישראל ורשימת האחות שלה, פועלי אגודת ישר-אל, מסתכמת הטעות בשני מנדטים. הדר"ר צמח טעתה גם במנדט אחד לגבי התחיה, בשני מנדטים כאשר לר"צ, בי-מנדט אחד לגבי תמ"י, במנדט אחד לגבי שלי"י, במנדט אחד לגבי חר"ש, ובשני מנדטים כאשר לרשימות קטנות אחרות". בסך הכל טעתה הדר"ר מינה צמח ב-21 מנדטים, ודייקה בחזוי תוצאות הבחירות לגבי שתי רשימות בלבד: תל"ם ושינוי. אך חשובה יותר מאי-הדיוקים ה-סקנים היא התוצאה הכוללת: על-פי תחזיתה של הדר"ר מינה צמח, לא היה מתאפשר לליכוד בשום-אופן להרכיב את הקואליציה שהוא מנסה להרכיב היום, צירוף המנדטים של הליכוד, המפד"ל,

סוקרי דעת-הקהל שוענים שיש בידם שיטות בטוחות לבדיקת התפלגות, הקולות הצפים" - אך כשמטבררת שעותם, הם מטילים את האשמה על "הקולות הצפים"

מה, הפסידו מצביעים רבים שחששו כי "קולם יבוזבז". במיוחד אמורים הדברים בשל"י, ב"ע ובפועלי אגודת ישראל. אך יתכן שגם מצביעי ר"צ ושינוי שלא סמכו על הסקרים ש"העבירו" מיפ-לגות אלו, הצביעו למען המערך מסיבה זו. יתכן שבכך אכן גרמו הסקרים "לביז-בוז" עשרות אלפי קולות, ולכן שאותן מיפלגות לא שיגרו נציגים רבים יותר לכנסת.

תוצאות אלו אינן מיקריות. המיפלגות הגדולות, שהן הלקוחות הגדולות והחש-רות של עורכי הסקרים, ולמעשה נותני פרנסתם, עשו שימוש מכון בתוצאות ה-סקרים שהן עצמן פירסמו בתעמולת הבחירות שלהן, כדי "לתאטא" את מיפ-לגות הקטנות. סיסמתו של הליכוד היתה "הפעם אתה חייב לבחור", וההמשך - "בין המערך והליכוד, שהסקרים חזוים להם שיוויון. המערך ניגן על המיתר הזה בצו-

שיעילותה כבר נבדקה בעבר - לחי-שוב התפלגות ההצבעה גם בקרב הקו-לות הצפים. כל אחד מעורכי הסקרים שומר "שיטה מדעית" זו בסוד כמזם, הסיבה להתיימרות ברורה: כאשר "הקו-לות הצפים" מהווים עשרות אחוזים מכלל הקולות, אין כמעט שום ערך לסקר שאי-נו יודע כיצד לחלק אותם בין המיפ-לגות השונות.

וכאילו כדי להוכיח עד כמה אסור לט-מוך על הסקרים, בא המידגם הטלוויזי-יוני של חנוך סמית בליל הבחירות ע"ז מן, מידגם זה נערך על-פי העקרונות שלפיהם נערכים גם הסקרים, אך בשני הבדלים חשובים: המידגם הוא מקיף בהרבה, ונשען על דגימה גדולה פי-10 מוז שעליה מסתמכים הסקרים. ובמידגם זה גם אין קולות צפים, שאפשר רק לנחש כיצד ינהגו. אין גם נמנעים. למי-רות כל התנאים המקילים, טעה חנוך

תמ"י ואגודת ישראל היה נותן 58 מנ-דטים בלבד על-פי תחזיתה.

"שיטה מדעית"

עורכי הסקרים האחרים לא דייקו יותר מהדר"ר מינה צמח. אם זו האחר-ונה היא הכוונת הגדולה של הסקרים, אין ספק שחנוך סמית הוא הכוהן הגדול. בסקר האחרון שערך סמית לפני הבחיר-רות הוא טעה ב-3 מנדטים לגבי הליכוד, וכמיספר זהו לגבי המערך, וכן טעה בשני מנדטים כאשר למפלגות הדתיות. גם על-פי תחזיתו שלו לא היה מתאפשר לליכוד להקים קואליציה במתכונת הנור-כחית.

גם מכון הסקרים השלישי, זה של מודיעין אזרחי, טעה בחזוי תוצאות